

Hrvatski savez udruge ekoloških proizvođača

BioVRT - u skladu s prirodom

Udruga OPG-a Hrvatske Život

datum 21.12.2020.

Ministarstvo poljoprivrede
Ulica grada Vukovara 78,
10000 Zagreb

Predmet: Komentar na izvješće javnog savjetovanja o nacrtu Zakona o sjemenu, sadnom materijalu i priznavanju sorata poljoprivrednog bilja

Poštovani,

Ne osporavamo potrebu donošenja ovog zakona jer se na proizvodnju sjemena odnosi čitav niz zakonskih akata, pravilnika, njihovih dopuna i svakako je bilo važno donijeti pročišćeni tekst. Iako ne vidimo smisao donošenja novog nacionalnog zakona u vrijeme kada se na europskoj razini odvija reforma europskog zakonodavstva o sjemenu koje može donijeti sasvim nova pravila na europskoj razini s kojima hrvatski zakoni trebaju biti usklađeni. Veseli nas podatak da je sjemenska proizvodnja u Hrvatskoj u porastu jer smatramo važnim da se domaća proizvodnja oslanja na kvalitetno domaće sjeme. Isto tako pozdravljamo pojednostavljivanje procedure i prepoznavanje važnosti "in situ" očuvanja biljnih genetskih izvora.

Iako smo svjesni važnosti zaštite usjeva od smrdljive snijeti (*Tilletia* spp.) naglašavamo da ona prvenstveno napada žitarice i trave dok središnji zakon o sjemenu objedinjuje sva područja unutar sjemenarske djelatnosti. Nema smisla najprije zakonom uvesti obavezu dorade kod ovlaštenog dorađivača i ograničenje na korištenje isključivo registriranih sorata kojima je u tom postupku dodijeljena kategorija te korištenje isključivo certificiranog materijala sa Zajedničkog kataloga EU za sve kulture i količine (kako je to navedeno u tekstu), a onda dodatnim pravilnikom određivati izuzeća za sve osim žitarica i velikih površina (kako je navedeno u odgovorima kroz javno savjetovanje).

Zakon o sjemenu i sorte liste, u cijeloj se Europi odnose prvenstveno na komercijalnu upotrebu i reguliranje tržišta sjemenom i to tako treba ostati. Proizvodnja sjemena na gospodarstvu koje je u sustavu potpora ali ne proizvodi sjeme nego ga samo uzgaja za potrebe vlastite proizvodnje i ne stavlja na tržište ne smatra se komercijalnim korištenjem. Probleme biljnog zdravlja i prava oplemenjivača treba rješavati u okvirima zakona koji se bave tim područjima, kao što je to bilo i do sada. Zbog navedenog i dalje smatramo da članak 16 predloženog zakona, treba u cijelosti brisati.

Smatramo da je tema farmerskog sjemena daleko kompleksnija i ne može se jednostavno svo sjeme koje proizvođači uzgajaju na vlastitom gospodarstvu nazvati "tavanuša" i ograničiti na korištenje registriranih sorta niti obaveznu doradu kod ovlaštenog dorađivača. Osim nedorađenog sjemena zaštićenih sorti, niz proizvođača uzgaja sorte na koje nitko ne polaže prava, dorađuje ih na gospodarstvu i brine o zdravstvenom stanju i kvaliteti usjeva u skladu s odredbama postojećih zakona i propisa.

Naredba o poduzimanju mjera za sprječavanje širenja i iskorjenjivanje smrdljive snijeti – *Tilletia* spp. (NN080/2013) na snazi je od 2013. i dozvoljava uporabu vlastitog sjemena ukoliko je obavljeno laboratorijsko ispitivanje te ne nalaže obavezu dorade. Pravilnik o vrstama poljoprivrednog bilja čije sjeme mora biti tretirano fungicidom (NN 074/2001)

Hrvatski savez udruge ekoloških proizvođača

Biovrt - u skladu s prirodom

Udruga OPG-a Hrvatske Život

također se odnosi na žitarice i nekoliko kultura industrijskog bilja, a sve potrebne radnje proizvođači mogu obaviti na gospodarstvu bez dodatnih troškova i komplikacija. U ekološkoj proizvodnji također postoje ekološka sredstva kojim se sjeme može tretirati s istim učinkom. Neki proizvođači su i sami nabavili manje strojeve za čišćenje vlastitog sjemena jer im je u interesu da siju kvalitetno sjeme.

Niz drugih zemalja koje imaju daleko razvijeniju proizvodnju sjemena poput Francuske, Danske i Austrije, nemaju tako stroge zakonske mjere kakve su predložene novim nacrtom Zakona o sjemenu. Njihovi zakoni dozvoljavaju uzgoj vlastitog sjemena (bez obveze dorade kod ovlaštenog dorađivača) kao i slobodnu razmjenu među proizvođačima (uz naknadu ili bez nje) ukoliko proizvođači nisu registrirani kao dobavljači i sorte koje razmjenjuju nisu registrirane na sortnim listama. Austrija je također jedna od država koja koristi mogućnost registracije sorata povrća bez stvarne komercijalne vrijednosti uzgojenih za posebne namjene upravo kako bi zaštitila svoju genetsku raznolikost. Za njihovu registraciju proizvođač treba dostaviti opis i uzorak sjemena, dodatna istraživanja se ne provode i sjeme se uglavnom prodaje malim proizvođačima, vrtlarima, hobistima bez geografskih ograničenja. U Austriji, Sloveniji i Grčkoj proizvođači koji uzgajaju sjeme za vlastite potrebe nemaju niti obvezu plaćanja naknade oplemenjivačima kao što to imaju hrvatski proizvođači čije gospodarstvo je veće od 3ha. Nema smisla da Hrvatska gdje je sjemenarska proizvodnja daleko manja i gdje dorada kod ovlaštenog dorađivača u mnogim županija nije ni dostupna, a za ekološku proizvodnju uopće je nema, donosi strože zakone i svojim proizvođačima otežava proizvodnju. Isto tako nema smisla da se izbor sorata sa Europskog zajedničkog kataloga ograničava na certificirano sjeme. Većina povrća se i u Europi proizvodi u kategoriji standard i općenito nedostaje certificiranog sjemena pa bi povrtlarima to značajno ograničilo izbor.

Najveći dio genetske raznolikosti koju danas poznajemo nastajao je od samih početaka poljoprivrede na poljoprivrednim gospodarstvima. Hrvatska je 2009. godine donijela Zakon o potvrđivanju Međunarodnog ugovora o biljnim genetskim resursima za hranu i poljoprivredu (NN 1/2009) gdje je to prepoznato i poljoprivrednicima zajamčeno pravo na vlastito sjeme. U stavku 3. članka 19 to je i potvrđeno: *"Ništa se u ovom članku ne smije tumačiti tako da ograničava bilo koje pravo koje poljoprivrednici imaju da sačuvaju, koriste, razmjenjuju i prodaju sjeme/sadni materijal sačuvan na poljoprivrednim imanjima, sukladno nacionalnom zakonodavstvu i prema potrebi."* Isto je potvrdila i Deklaracija Ujedinjenih naroda o pravima seljaka i drugih osoba koje rade u ruralnim područjima koju je Hrvatska također obavezna poštovati. U članku 19. te deklaracije izričito se navodi između ostalog da je *"država dužna prepoznati prava seljaka da se oslanjaju na vlastito sjeme ili na drugo lokalno dostupno sjeme prema vlastitom izboru i da odlučuju o usjevima i vrstama koje žele uzgajati"*.

Dok se člankom 16. predloženog Zakona o sjemenu s jedne strane uzgoj vlastitog sjemena na gospodarstvima komplicira, s druge strane imamo nedovoljno učinkovit sustav in situ očuvanja biljnih genetskih izvora koji ne može nadomjestiti gubitke. Na sortnoj listi registrirano je svega 27 čuvanih sorata od kojih dio i nije u proizvodnji, a uzorci iz kolekcije Nacionalne banke biljnih gena nisu dostupni poljoprivrednicima nego se isključivo daju u znanstvene svrhe i za daljnje oplemenjivanje. Hrvatski savez udruge ekoloških proizvođača do sada je bio uključen u Nacionalni program zaštite i održivog korištenja biljnih genetskih resursa u obliku pasivnog promatrača. Nismo imali priliku sudjelovati u aktivnostima, naše,

Hrvatski savez udruuga ekoloških proizvođača

Biovrt - u skladu s prirodom

Udruga OPG-a Hrvatske Život

kao i aktivnosti drugih udruga nisu financirane, proizvođači nisu imali priliku uključiti se u "in situ" očuvanje i "on farm" korištenje biljnih genetskih izvora kako je bilo zacrtano Nacionalnim programom. Uzorci sjemena iz kolekcije Nacionalne banke biljnih gena nisu bili dostupni poljoprivrednicima. Službena izvješća za javnost koja smo trebali diseminirati javnosti svojim kanalima komunikacije nisu izrađivana. Smatramo da je rad Nacionalne banke biljnih gena važan ali isto tako i da je važno da na službenim stranicama Ministarstva poljoprivrede i/ili Hrvatske agencije za poljoprivredu i hranu, poljoprivrednicima i široj javnosti budu dostupne osnovne informacije o tome koja je uloga banke gena, na koji način funkcionira, jesu li uzorci dostupni poljoprivrednicima ili nisu, službeni kontakti i poveznica na Cpgrd bazu uz objašnjenje što se u njoj nalazi i na koji način zainteresirani mogu pregledati popis. Samo objavljivanje popisa do kojeg prosječni korisnik interneta ne može doći jer ne zna da se ono što traži zove Cpgrd i to bez ikakvog popratnog objašnjenja ne smatramo transparentnim. Isto tako **tražimo obrazloženje zbog čega spomenuti dio aktivnosti Nacionalnog programa nije proveden** i ukoliko je to radi nedostatnih sredstava, tražimo da se ta sredstva osiguraju kako bi program u novom razdoblju bio proveden u cijelosti. Mjerom 10.2. financiraju se isključivo aktivnosti ex situ očuvanja kroz Nacionalnu banku biljnih gena i nema prostora za in situ očuvanje niti za druge aktere važne za očuvanje biljnih genetskih izvora. **Strateški dokumenti države ne smiju biti mrtvo slovo na papiru.**

Otvoreni smo za dijalog i stalo nam je da pronađemo rješenja na dobrobit svih aktera u lancu od sjemena do proizvoda. Zbog toga predlažemo sastanak na kojem bi o svemu mogli detaljnije i direktno raspraviti.

S poštovanjem,

HRVATSKI SAVEZ UDRUGA EKOLOŠKIH PROIZVOĐAČA
LOJENOV PRILAZ 8, 10020 ZAGREB
predsjednik: Robert Poturica,

UDRUGA OPG-a HRVATSKE „ŽIVOT“
KAMENJAČA 5, 33340 KUTJEVO
tajnik: Jurica Jakšinski

UDRUGA BIOVRT - U SKLADU S PRIRODOM
NOVO SELO ROK, M. TITA 140, 40000 ČAKOVEC
predsjednica: Silvija Kolar-Fodor

